

Akermano tyrai

ADOMAS MICKEVIČIUS

KRYMO SONETAI

Akermano tyrai¹

TĒUM. MOTIEJUS GUSTAITIS

Įplaukiau į erdvy bę sauso okeano;
Vėžimas po žalumą braidžioja kaip luotas²:
Per banguojančias pievas, žiedais vainikuotas,
Irstaus³ tarp koralinių⁴ salučių bužano⁵ .

Gamta, Gamtovaizdis

Jau blysta oras, niekur kelio nei kurhano⁶ ;
Stebiuos dangun⁷ : ten svinda debesys auksuotas,
Ten žvėrinės⁸ išaušęs vyzdis spinduliuotas...
Tai blizga Dniestras, kyla lempa Akermano!

Naktis, Dangus

Stokim!... Kaip tylu!... Gervės, girdžiu, oru plaukia.
Jų nepasiektų smarkios sakalinės⁹ akys;
Girdžiu, kur ant žolelės supasi plaštakis,

Ilgesys

Kur žaltys slidžiakrūtis per žolyną braukia...
Pratįso mano klausas¹⁰ , ar nepasikakys¹¹
Gandų iš Lietuvos... Važiuokim, nieks nešaukia!

¹*tyrai* — vok. Steppen, slav. stepy, cmenu. Herodotas V metašimtyje Kristui negimus ir kiti vėlyvesni graikų ir rymėnų rašytojai mini Pietų Rusijoje upę *Týreas* (variantai *Týrens*, *Týreis*) ir ant jos kranto miestą to pat vardo. Ammiano raštuose apie 590 metus po Kristaus užgimimo šita upė pirmą kartą vadinta Danastris, dabar Dniestras. Anot Nesselmano toji pat upė buvusi lietuvių vadinama Tyrulė. (Mitteilungen d. Lit. lit. Gesell. I, 322), Aplinkiniai gyventojai anot Herodoto liudijimo vadinęsis *Туряйраи*. Strabono (gimė apie 66 m. prieš Kristų, mirė apie 24 m. po Kristaus) ir Ptolemėjaus (gyveno vidur-antro metašimčio Kristui užgimus) laikais Trakų tautelė gyvenusioji rytų linkui nuo upės Tyro buvo vadinama *Турягэтай*, *Туряггэтай*. Iš to, rodos, aišku, kad jau tuomet aname krašte būta žodžio tyras, regimai, reiškiančio tą pat, ką šiandien stepai, todėli vertime vartojame žodį tyrai. Gyvoji lietuvių kalba šitą mūsų išvedimą patvirtina. Tyrelis — Šiaulių apskr. (Kauno gub.) reiškia pelkes, plačias ilgias lygmes, žemas vietas, apaugusias samanomis ir kerpėmis, tankiai uogomis, kaip mėlynės, vaivorės, bruknės, spangės, avietės, tik reta kur medeliais. Vietomis pasitaiko ežerėliai tai ypatinga, kad juose lyg kas kaukia, užia, tarpais niekad neužšąla. Manoma, juos turint požeminį vienijimos su kitais kur ežerais. Tyreliuose daugybė veisiasi gervių, laukinių žąsų, ančių, ir įvairių kitų paukščių. Ką Šiaulių apskričio Gruzdžių, Šakyno, Kruopių Joniškės, Žagarės parapijose žmonės vadina tyreliu, tai apie Gaidę Ežerėlių apskrityje (Kauno gub.) vadinama trakai, trakeliai, kurie tečiaus biškį už anuos aukštesni ir kai kur ariami. Be to plg. Tyruliai, dvaras Kražių valsč., tyrlaukiai, tyrimė ir k. ž. [przypis tłumacza]

²*luotas* — iš medžio išskobtas laivelis, valtis. [przypis edytorski]

³*Irstaus* — trump.: irstausi. [przypis edytorski]

⁴*koralas* — yra tai kalkinės medžiagos kroviny, padarytas, taip vadinamų, gyvakraumių gyvulėlių. Prie tų gyvakraumių priguli ir polipai. Labai dažnai iš tokių krovinių pasidaro mariose salos. [przypis tłumacza]

⁵*bužanas* — Ukrainoje ir Paberžyje bužanais vadinami dideli žalvos krūmai; jie, vasarą pražydę, maloniu įvairumu puošia lygumas. [przypis tłumacza]

⁶*kurhanas* — kapavietės rūšis, pilkapis. [przypis edytorski]

⁷*dangun* — dabar: į dangų. [przypis edytorski]

⁸*žvėrinė* — Senovės lietuvių aušrinę vadindavę, anot Kuršaičio, žvėrinė, t. y., žvėrinė žvaigždė, nes jai tekant, pradedą vilkai medžioti. Tokios žvaigždės *žvėrinės* buvo pas lietuvius kelios: *didžioji žvėrinė* — Jupiteris arba Saturnas, *mažoji žvėrinė* — Marsas. (sk. Э. Вольтеръ. Литовский Катехизисъ Н. Даукши.С.-Петербургъ. 1886. „Западно-русское свидетельство о литовских богах” p. 177.) [przypis tłumacza]

⁹*sakalinės* — sakalo. [przypis edytorski]

¹⁰*Pratįso mano klausas* — man beklasant. [przypis edytorski]

¹¹*ar nepasikakys* — ar nepasigirs. [przypis edytorski]

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z **Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur**.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na **Licencji Wolnej Sztuki 1.3**. Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w **Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur**. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/mickevicius-krymo-sonetai-akermano-tyrai>

Tekst opracowany na podstawie: Adomas Mickevičius, Krimo sonetai: lietuvių ir lenkų kalbom, tłum. Motiejus Gustaitis, Juozapo Zavadzio sp., Vilniuje 1909.

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Utwór powstał w ramach konkursu „Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”, realizowanego za pośrednictwem MSZ RP w roku 2013. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o konkursie „Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”. Publikacja wyraża jedynie poglądy autora i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP. Publikacja parengta įgyvendinant projektą „Wolne Lektury” (<http://wolnelektury.pl>). Skaitmeninė reprodukcija padaryta Fondo „Nowoczesna Polska”/Lietuvos kultūros paveldo — virtualioje erdvėje (<http://www.epaveldas.lt>), pasitelkiant egzempliorių iš bibliotekos kolekcijos. Veikalas sukurtas konkurso, įgyvendinamo 2013 m. bendradarbiaujant su Lenkijos Respublikos Užsienio reikalų ministerija — „Bendradarbiavimas viešosios diplomatijos srityje 2013” („Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”) ribose. Leidžiama laisvai naudoti veikalą, su sąlyga, jog bus išsaugota aukščiau pateikta informacija, taip pat informacija apie taikomą licenciją, teisės turėtojus bei konkursą. Publikacija išreiškia tik autoriaus pažiūras, todėl negali būti tapatinama su oficialiomis Lenkijos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos pažiūromis.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Monika Bogdziewicz, Paulina Choromańska, Wojciech Kotwica.

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.

Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: **szczegóły na stronie Fundacji**.